

ENSV EHITUSKOMITEE ARHITEKTUURIMÄLESTISTE KAITSE INSPEKTSIOON
ARHITEKTUURIMÄLESTISE PASS

Y	387	<i>raevemaja ja</i> ARUKÜLA MÕISAHOOONE PARGIGA	18. saj. 80-ndate aastate keskpaik
Kateg. Kater. №		Arhitektuurimälestise nimetus * Наименование памятника архитектуры	
Mõisahoone		18. saj. 80-ndate a-te keskpaik	Paide
Liik * Вид		Autor (daatum) * Автор (дата)	Rajoon * Район
Toimiku nr. № дела		19. saj. esimene kunnend 19. saj. 20-ndad aastad Ümberehituse autor (daatum) Автор реконструкции (дата)	Linn * Город
		Kahekordne krohvitud kivihoone Tüüp, materjal ja põhikonstruktsioonid Тип, материал и основные конструкции	Asustatud punkt * Населенный пункт
			Tänav. № * Улица. №
		Külanõukogu * Сельсовет	KOERU
		Kolhoos, sovhoos, metskond Колх., совх., лесх.	
		Koolihoone	
		Kasutamisyiis * Использование	
		Koeru keskkool	
		Kasutajad * Использователи	
		Eesti NSV Haridusministeerium	
		Valdaaja * Владелец	
		TALLINN, TÖNISMÄGI 11.	
		Valdaia aadress * Адрес владельца	
			Seisund Состояние
			Rahulda v
Asendiplaani skeem * Схема генплана			

Mõisahoone ehitati ajavahemikus 1782-1789. 19. sajandi algul toimunud tulekahju järel ehitati mõisama ja uuesti üles 19. saj. esimesel kümnendil ning tehti suuremaid viimistlus- ja ümberehitustöid sama sajandi 20.-ndate aastate keskpaiku.

18. sajandi mõisamaja on põhijoontes säilinud hilisemas hoone kehandis. 19. sajandil anti fassaadidele hilisklassitsistlik lahendus.

Kivist, kahekorruseline krohvitud hoone on suhteliselt kõrge plekk-katusega. Rusteeritud soklikorrus on võrdlemisi madal. Hoone vertikaalsust rõhutab esifassaadil rasket kolmnurkset viulu kandev nelja sambaga portikus. Tagafassaadi eenduva keskrisaliidi lõpetab atika.

Hoone plaanilahendus on sümmeetiline - aknad esifassaadil 5+3+5, tagafassaadil 5+5+5 (akende rütm on saavutatud petikakende kasutamisega).

18. sajandi mõisahoone juurde rajati regulaarpark, mis 19. sajandil asendus vabakujuilise, inglise stiilis pargiga. Park oli ümbratsetud paekivist aiaga.

Mõisahoone esifassaadil rõhutab kesktelje pargis asuv klassitsistlik kaevumaja (ehitatud 19. saj. 1. poolel).

ARHITEKTUURSED JA DEKORATIIVSED ELEMENDID
АРХИТЕКТУРНЫЕ И ДЕКОРАТИВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ

Mõisamaja fassaadipinda elustavad ampiirlikud stukkmotiivid - kolm noolega seotud rõngast (loorberipärga?) on paigutatud I ja II korruse vahelisele pinnaile (üle ühe akna) kogu hoone ulatuses, v.a. keskrisaliit. Stukktrofeed keskrisaliidil on asetatud plaatpanusena krohvipinda. Hoone kagupoolse otsafassaadi II korruse petikakendel on maalingud (valminud enne 1850.-ndat a-t) - neist vasakpoolne peaaegu kustunud, parempoolne kujutab Koeru kirikut ja kirikuaeda.

Sisekujunduselementidest väärivad märkimist 19. saj. 1. poolde kuuluv tisleritöö (uksed, aknaraamid, hoone otstest ülesviivad trepid) ja malmivalu ning kohati vana parkett.

Pargi värvaval on dekoratiivne ampiirstiilis se-pisvõre.

2 FOTOT (6×9) * 2 ФОТОГРАФИИ (6×9)

КЕС JA MILLAL FOTOGRAFEERIS * КТО И КОГДА ФОТОГРАФИРОВАЛ

H.Joonuks, 1978.

MÄlestises asuvad Kunstiteosed
ПРОИЗВЕДЕНИЯ ИССКУССТВА В ПАМЯТНИКЕ

POHIPLAANILINE SKEEM * ПЛАНОВАЯ СХЕМА

MÄLESTISE AJALOOLISE STRUKTUURI SKEEM
СХЕМА СТРУКТУРЫ ИСТОРИИ ПАМЯТНИКА

18.saj. 80-ndad aastad - tulekahju ja mõisamaja uuesti üles ehitamine ajavahemikus 1800-1810 - 1820-ndate aastate keskpaik - 19.saj. II pool.

ANDMED MÄlestise TEHNILISE SEISUKORRA KONTA
СВЕДЕНИЯ О ТЕХНИЧЕСКОМ СОСТОЯНИИ ПАМЯТНИКА

Üldiselt rahulik. Vastavalt kooli võimalustele on hoone ja park hoitud korras.
Parki ümbritseva aia kivipostid on lagunenud, värvavõre osaliselt purunenud.

BIBLIOGRAAFIA * БИБЛИОГРАФИЯ

Aruküla mõisa omandisuhetest vt. E.v. Schilling,
Die Rittergüter im Kreise Jerwen seit der Schweden-
zeit. Ein Beitrag zur Güter und Familiengeschichte
Estlands. Hannover-Döhren, 1970.

Th. v. Bernhardi, Jugenderinnerungen. Leipzig, 1893.

A.W.Hupel, Die gegenwärtige Verfassung der Rigi-
schen und der Revalschen Statthalterschaft, Riga,
1789.

KÖRVALISED HOÓNED MÄLESTISE
KAITSETSOONIS
ПОСТОРОННИЕ ПОСТРОЙКИ В ОХРАННОЙ
ЗОНЕ ПАМЯТНИКА

AJALOOLISED ÄLLIKAD
ИСТОРИЧЕСКИЕ ИСТОЧНИКИ

RAKA, F.1, 3, 33,
854.

AM (Eesti NSV Riiklik
Ajaloomuuseum),
F. 70, 73, 96

1978.aastal arhitekt U.Arikese eskiisprojekt
seoses kooli remonttöödega

MÄLESTISE KAHJUSTUSED * ПОВРЕЖДЕНИЯ ПАМЯТНИКА

KES UURIS MALESTIST * КТО ИССЛЕДОВАЛ ПАМЯТНИК
Seoses Koeru kirikuuaia ja Koeru kõrts-postijaama
uurimis-rest.töödega mitmed VRV töötajad - V.Raam,
M.Männisalu, K.Aluve (alates 1960-ndatest a-test).
K.Aluve määranud Aruküla katusekonstruktsiooni
ehitusajaks 1824. 1978.a. teostas mõisamaja värviv-
sondaaze U.Arike. E.Kangilaski, Aruküla mõisa aja-
looline õjend, 1978.

Täitmise daatum Дата запол- нения	Perekonna, ees- ja isanimi ning eriala Фамилия, имя, отчество и профессия	Allkiri * Подпись
1982.a. juuni	Kangilaski, Epp, Juhan ajaloolane-etnograaf	E. Kangilaski